

KRÜPTORAHA

JULIAN HOSP

KRÜPTORAHA

BITCOIN, ETHEREUM, PLOKIAHEL, ICO
JA PALJU MUUD ARUSAADAVAS KEELES

Inglise keelest tõlkinud Kadri Mäger

Originaali tiitel:

Crypto Currencies

Bitcoin, Ethereum, Blockchain, Ico's & Co. simply explained

Copyright © 2017 by Dr. Julian Hosp

Kõik õigused kaitstud. Seda väljaannet ega ühtki selle osa ei ole lubatud paljundada ei elektroonilisel ega mehhaanilisel viisil, kaasa arvatud kopeerimine, salvestamine ja muud võimalikud viisid ilma autori kirjaliku loata, välja arvatud lühikesed tsiteeringud arvustustes või teistel teatud mitteärilistel eesmärkidel, mis lubatud autoriõigustes. See raamat ei ole investeerimissoovitus. Kõik lingid raamatu avaldamise ajal töötasid. Autor ei võta vastutust linkide all oleva sisu eest.

Eestikeelse tõlke konsultant Merit Lind

Kujundanud Villu Koskaru

Toimetanud Pirgit Rebane

Tõlge eesti keelde © Kadri Mäger ja Tänapäev, 2018

ISBN 978-9949-85-356-4

Trükitud OÜ Greif trükikojas

*„Kui tahate lugeda ühtainust raamatut,
et sellest keerulisest asjast aru saada, siis võtke see.”*

– Dennis Jacobs, ingelinvestor

TÄNUAVALDUSED

See raamat ei oleks saanud teoks ilma suure hulga inimeste toetuseta, kes aitasid toimetada, andsid nõu ja ideid.

Olen eriliselt tänu võlgu fantastiliste arutelude eest erinevate inimestega krüptoökosüsteemis, mis aitasid mul täiendada oma teadmisi. Tänan inimesi sotsiaalmeediast, kes esitasid küsimusi ja sundisid mind pidevalt andma oma teadmisi edasi paremini ja lihtsamini. Eelkõige tahan tänada oma TenX kaasasutajaid Tobyt ja Pauli, kes kannatlikult selgitasid mulle 2014. aastal kõige olulisemat plokiahelast ja krüptovääringutest, ning see sai minu sügavama arusaamise alustalaks.

Järgmiseks soovin tänada kogu oma TenX unistuste meeskonda, kes on kõige andekamad ja targemad inimesed, kellega on rõõm koos töötada. Eriline tänu Rasale, kes aitas mind graafikadisainiga, et teha mõningad mõisteid selgemaks ja arusaadavamaks.

Edasi tahan tänada oma perekonda, kelle armastus toetab mind kõigis ettevõtmistes. Olen eriti tänulik oma isale, kes süstis minusse huvi uute tehnoloogiate vastu juba varajases nooruses. Ilma selleta ei oleks ma kunagi krüptograafia detailidesse üldse süvenenudki.

Nagu ka eelnevate raamatute puhul, olen väga tänulik Patricia Zinneckerile, kes on alati olemas, et mind aidata ükskõik millise probleemiga. Aga kõige enam soovin tänada oma kihlatut, Bettinat, kes pidevalt valvab mu seljatagust ja motiveerib, kui seda kõige enam vajan.

Tänan Dennis Jacobsit – mitte ainult parimat sõpra, aga ka venda, keda pole mul kunagi olnud –, ma ei suuda väljendada piisavat tänu tema abi eest, et see raamat ilmuks.

Ma olen väga tänulik teile kõigile.

*Minu isale Laurin Hospile,
kes äratas minus huvi tehnoloogia vastu.*

SISUKORD

Eessõna <i>dr Harald Mabrer</i>	13
Mida oodata?	15
Miks peaksite mind kuulama?	17
1. Kullast krüptoni	23
Mis on raha?	23
Mis on vääring?	23
Kuld kui raha	24
Mis on usaldusväärsus?	25
Mis on võlatunnistus?	25
Mis on usaldusraha?	26
Mis on rahandussüsteemi roll?	27
Mis on tsentraliseeritus?	28
Mis on detsentraliseeritus?	28
Mis on digitaalraha suurim väljakutse?	29
Raha kui võimu vahend	30
2. Plokiahel ja krüptovääringute alused	32
Mis on topeltkasutuse probleem?	32
Mis on plokiahel?	33
Kuidas kasutatakse plokiahelat digitaalsete vääringute puhul?	34
Mis on krüptovääring?	34
Plokiahela ja krüptovääringu mõisted	35
Mis oli esimene detsentraliseeritud raha?	35
3. Privaatvõtmed ja avalikud aadressid	37
Kuidas töötab detsentraliseeritud kontohaldus?	37
Mis on privaativõti ja avalik aadress?	38

	Mida tähendab avatud lähtekood?	41
	Miks vajame privaatvõtmeid ja avalikke aadresse?	41
4.	Kaeve	43
	Mis on kaeve?	43
	Kes on kasutajad, sõlmed ja kaevandajad?	43
	Mis on konsensus?	44
	Mis on konsensuse algoritm?	45
	Mis on tähtsusetõendus?	45
	Mis on panusetõendus?	46
	Mis on töötõendus?	47
	Kuidas kinnitatakse tehing?	48
	Kuidas plokk leida?	49
	Kuidas on plokid plokiahelas seotud?	50
	Mis on orbplokk?	52
	Mis on kaevandamise raskus?	52
	Mis on räsikiirus?	52
	Millised on erinevad kaevandajad?	53
	Kas kaeve on tasuv?	54
	Kas on olemas majanduslikult põhjendatud kaevevõimalusi?	55
	Mis on SPV (<i>Simple Payment Verification</i>) ehk lihtne maksetõendus?	55
	Mis on skaleeritavus?	56
	Mis on SegWit?	57
	Mis on võimalikud skaleerimislahendused?	58
	Kuidas seletada plokiahela tehinguid 10-aastasele?	58
	Mida plokiahel endast reaalselt kujutab?	59
5.	Kuidas tekib krüptoväering?	61
	Mis on deflatsiooniraha?	62
	Kas kõiki krüptoväeringuid on piiratud hulk?	63
	Kas deflatsiooniraha võib olla probleemne?	63
6.	Rahakotid	64
	Mis on rahakott?	64
	Mis on rahakotis?	64
	Mis on erinevad rahakoti tüübid?	65
	Mis on paberrahakott?	65
	Kuidas luua paberrahakotti	65
	Mis on mälurahakott?	66

Mis on võrguühendusest rahakott?	66
Mis on võrguühendusega rahakotid?	66
Mis on tarkvararahakotid?	66
Mis on riistvararahakotid?	67
Mis on külmhoidla?	67
Mis on kuumhoidlad?	67
Mis siis, kui kaotate rahakoti?	68
Mis siis, kui te ise ei kontrolli oma privaatsust?	68
Mida tähendavad ettemääratud rahakotid?	69
Miks aadress kogu aeg muutub?	69
Mis on seeme?	70
Kas plokiahelat on võimalik häkkida?	71
7. Plokiahela harunemine ja rünnak	72
Mis on harunemine?	72
Mis on pehme harunemine?	72
Mis on järsk harunemine?	73
Mis juhtub müntidega harunemise ajal?	74
Miks iga harunemine ei anna uusi münte?	74
Miks igaüks ei saa lihtsalt plokiahelat poolitada?	75
Mis on taasesitusrünne?	75
Mida peaksid harunemise ajal tegema?	76
Mis on plokiahela rünnakud?	76
Miks peaks kaevandajad plokke hoidma?	76
Mis on 51% rünnak?	77
Mis on sibüllrünnak?	78
8. Plokiahela hävitamine	79
Kvantarvutus	79
Reguleerimine/keelamine	79
Interneti sulgemine	80
Plokiahela maht	81
Tsentraliseerimine	82
9. Privaatsus, anonüümsus ja läbipaistvus	83
Mis on privaatsus?	83
Mis on anonüümsus?	84
Mis on KYC, KYB, AML ja CTF	84
Mis on läbipaistvus?	84

Mida tähendab pseudoanonüümsus?	84
Kas krüptovääringud sobivad illegaalseks tegevuseks?	85
Mis on puutumatus ja salapäratsemine?	85
10. Altcoin ja bitimündid	86
Mis on <i>altcoin</i> ?	86
Kuidas petuskeeme ära tunda?	86
Millised on usaldatavad infoallikad?	88
Millist krüptovääringut tasub kaaluda?	89
Bitcoin (Core), BTC	89
Kes on Satoshi Nakamoto ja kui palju on temal bitimünte?	90
Bitcoini hinnaprognosis	91
Mis on Bitcoini (Namecoin, Litecoin, Bitcoin Cash) harunemised?	91
Namecoin (NMC)	91
Litecoin LTC	92
Bitcoin-Cash (BCH)	92
Ethereum (ETH)	92
Mis on nutileping?	93
Mis on EVM (Ethereum Virtual Machine)	93
Mis võiks olla Ethereum hinnaprognosis?	94
Kuidas loodi Ethereum Classic?	94
Mis on ERC20 <i>token</i> 'id?	94
Mis on ICO?	95
ERC20 <i>token</i> 'ite ülevaade (PAY, REP, ICN, MLN, DGD jne)	95
Teised „detsentraliseeritud platvormid“ (NEM, Lisk, Waves, Stratis jne)	95
Teised rakenduse või millegagi tagatud <i>token</i> 'id	96
Mis on tokeniseerumine?	96
Privaatmündid (Monero, Dash, ZCash jne)	96
Mis on rikitud mündid?	96
Ringallkiri (Monero XMR)	97
Segistid (Dash)	97
Nullteadmistõendus (zCash, Ethereum, ...)	98
Kas privaatsus on hea või halb?	99
Pangamündid (Ripple, Stellar, Lumen, R3 jne)	99
Mitteplokiatel põhinevad lahendused IOATA Tangle ja Hashgraph	100
Plokiatelate ühendajad (COMIT, Lightning, Raiden, Interledger, ...)	100
COMIT	101

Maksekanal	.101
<i>Atomic swap</i>	.101
HTLC (Hashed Time Lock Contracts)	.102
11. Krüptoinvesteering	.103
Kas peaksite investeerima krüptovääringusse?	.103
Kas krüptovääringud on mullis?	.104
Mis on riski/tulu vahekord krüptovääringus?	.104
Kui palju peaksite investeerima krüptovääringusse?	.105
Mis oleks parim aeg investeerimiseks?	.106
Mis on parim krüptovääringusse investeerimise strateegia?	.106
Mis on „HODL”?	.107
Kuidas mõõta kasumit õigesti?	.107
Milliseid krüptovääringuid valida?	.108
Talv on tulekul!	.108
Kuidas saada oma esimeste krüptovääringute omanikuks?	.109
Mis juhtus MtGoxiga?	.110
Kus hoida oma krüptovääringuid?	.110
Millal peaks krüptovääringuid müüma?	.111
Kuidas krüptovääringuid maksustatakse?	.111
Kuidas kulutada krüptovääringuid?	.112
12. Krüptovääringu tulevik	.113
Millised on makseviisid 5–7 aasta pärast?	.113
Mis on hinnatuvastamine?	.113
Milline näeb välja maksmine 10 aasta pärast?	.113
Milline näeb välja maksmine 15–20 aasta pärast?	.114
Preemiapatükk. Müntide avalikud eelpakkumised (ICO)	.115
Mis on esmapakkumine (ICO)?	.115
Mil viisil erineb ICO IPO-st?	.115
Mis on <i>token</i> 'ite müük/ <i>token</i> 'i loomine?	.116
Miks firmad korraldavad ICO-sid?	.116
Mida tuleb teha, et ICO kujuneks edukaks?	.116
Kas ICO on mõistlik investeering?	.117
Kust leida lisainfot ICO-de kohta?	.117
Mis järgmiseks?	.118
Autorist	.120

EESSÕNA

Dr Harald Mahrer
Teadus-, teadusuuringute ja majandusminister
Austria

Unistus paremast maailmast on innustanud inimkonda aegade algusest. Kuulsa humanisti Rotterdami Erasmuse eeskujul kirjutas Inglismaa riigimees Thomas More oma „Utopia” 1516. aastal. Raamatut, mis kirjeldab ideaalset ühiskonda, peetakse tänapäeval üheks kõige tähtsamaks eelkäijaks sotsiaalsetele utoopiatele, mis tihti tegelevad õiglase hüvede jaotamisega, aga ka raha ära kaotamisega. Jälgides tänapäeval, 500 aastat hiljem väga dünaamilist tehnoloogia arengut, esitavad arvamused küsimusi valdavate ühiskonnamudelite jätkusuutlikkuse kohta. Individuaalne vabadus või riigi sund ja kontroll või hoopis isiklik mugavus ja kergem elu, mille hinnaks madalam privaatsus? Need kõik on metafoorid fundamentaalsele küsimusele digitaliseerumisest meie maailmas ning inimese ja masina ühildumisest.

Krüptomajanduse apologetidele ja peaideoloogidele on uus detsentraliseeritud süsteem tee võimaliku utopia poole, milleks on plokiahelal põhinev parem ja õiglasem maailm. Käesolevas raamatus pakub Julian Hosp ülevaateid ja seisukohti nendest võimalustest. Raamat annab võimaluse aru saada põhilistest krüptomajanduse tehnilistest funktsioonidest ja ära tunda võimalusi. Fookus on selgelt sellel, et õppida tundma krüptoväringu allsüsteeme – esimest kõiki kaasavat väljundit kogu krüptomajanduse ökosüsteemist.

Avaldan Julian Hospile tänu töö ja selle raamatu eest ning loodan, et lugejad osalevad aktiivselt püüdes asja mõista ning osalevad isikliku vaatenurgaga

vajalikes aruteludes krüptomaailma arengute tumedamate ja helgemate külgede suhtes. Siiani on vastamata küsimus, kuidas plokiahelal põhinev maailm oleks ökoloogiliselt jätkusuutlik või toetaks turumajanduse printsiipe ühiskonnas, mis on orienteeritud jõukuse edendamisele ja konkurentsile. Enamgi veel, küsimusi on palju rohkem kui vastuseid; ühtlasi on võimalikke tulevikuradu enam, kui oskame ette kujutada. Seepärast pidagem kinni valgustusaja kreedost – meil peab olema julgust kasutada oma arukust. *Sapere aude!* See raamat annab väga suure panuse eesmärgi savutamiseks.

Dr Harald Mahrer

MIDA OODATA?

Olete kunagi endalt küsinud, mis on krüptvääring, plokiahel või Bitcoin? Ja mis on detsentraliseerimine? Ehk olete kuulnud, et „kõik see tuleb ja vallutab maailma”. Pole oluline, kas olete kuulnud või mitte, „nendel” on õigus – nimetatud asjad tulevad. Ja „need asjad” mängivad sama olulist rolli nagu internet viimase 20 aasta jooksul.

Kas teate, kes võitis internetiga? Need inimesed, kes alustasid selleks valmistumise kohe alguses, kasutades seda isiklikeks vajadusteks või oma äritegevuses enne teisi. Võib-olla olite esimeste kasutajate seas, võib-olla jäite esimesest lainest kõrvale, kuid kindlasti teate inimesi, kes läksid kohe kaasa ja nüüd on teistest ees kas sellepärast, et teenisid internetiga palju raha sellesse investeerides, või tegid tarku äriotsuseid. Uue tehnoloogiaga, mida kutsutakse plokiahelaks, on sarnane võimalus avanemas.

Kui teil pole mingit aimu, mis on plokiahel, krüptvääring või Bitcoin, ärge muretsege – enamik inimesi ei tea. Kui aga teate, kas oskate neid asju selgitada vähem kui minuti jooksul 10-aastasele? Täiesti võimalik, et teie vastus on „ei”. Tean seda, sest pean sel teemal aastas ligi sada ettekannet. „Ei” on tavaline vastus, hoolimata asukohast – Euroopas, Aasias, Ameerikas või Aafrikas. Isegi kui sisenen ruumi, mis on täis plokiahela arendajaid ning küsin, kes selgitaks plokiahelat, aga lisan, et minuti jooksul ja 10-aastasele, ei tõsta peaaegu keegi kätt. Selliste asjaolude valguses kerkib küsimus, kuidas peaks avalikkus üldse mõistma neid läbimurde-ideid, et need leiaks tee massidesse.

Üks peamisi väljakutseid kõigile teemades, mis ümbritsevad plokiahelat, detsentraliseerimist, Bitcoinit ja teisi krüptvääringuid, on küsimus: millest alustada? Seesama küsimus ajendaski mind raamatut kirjutama. Kõiki eelpoolmainitud teemasid püüan selgitada kõige lihtsamal viisil, et isegi 10-aastane saaks neist aru.

Samal ajal kirjeldan asja ka tehnilise poole pealt, et pakkuda nii suuremat pilti kui detailsemat ülevaadet. Millegi selgitamine 10-aastasele ei ole mingilgi määral vihje kellegi intellektile, ma lihtsalt järgin Albert Einsteini nõuannet:

*„Kui sa ei oska asja lihtsalt selgitada,
siis pole sa ise sellest aru saanud.”*

Ehk tuleb teile meelde hetki, kui pidite (oma) lapsele midagi selgitama. Te ei saanud kasutada neid termineid ja sõnu, mida tavaliselt kasutaksite. Alguses oli raske, aga kui asja ära jagasite, mõistsite ka ise hoopis paremini. Kas mäletate midagi taolist? Järgides seda põhimõtet soovin selgitada uusi tehnilisi termineid plokiahela ümber keeles, millest tõepoolest kõik aru saaksid, isegi 10-aastased. See mitte ainult ei aita paremini mõista, veelgi enam, annab teile oskuse soovi korral selgitada teemat kõikidele teistele. Ülim eesmärk on viia inimesed kogu maailmas krüptovormi (#CRYPTOFIT) ehk valmisolekusse plokiahela ja detsentraliseerituse uueks laineks. Sellest ehk piisab, et kaasa lüüa?

Peale lihtsa keele ja lihtsustatud jooniste lisan veidi ka midagi tehnikanohikutele. Põhiliselt on see sama info, lihtsalt pisut keerulisemal tasemel selgitatud. Olen nohikute osa eraldi välja toonud, seega teate, mille võite soovi korral vahele jätta, kui te veel täpselt aru ei saa. Te ei kaota midagi, aga see info on seal nende jaoks, kellele meeldivad numbrid, matemaatika ja krüptograafia.

Üks oluline asi enne päris algust – olen koostanud 20-leheküljelise printitava kokkuvõtte, mis käib raamatuga koos ja mille peaksite kindlasti alla laadima. See PDF-fail aitab teil veelgi paremini aru saada ja anda ülevaadet käsitletavatest ideedest ja mõistetest. Hoidke see raamatu lugemise ajal enda kõrval, sest see aitab jälgida ja mõista räägivat. Lisaks, kui tulevad uuendused, saan need kohe sinna lisada, et teil oleks ülevaade kõige värskematest uudistest. Minge aadressile www.cryptofit.community/workbook ja laadige see tasuta alla.

VIHJE

Raamat on struktureeritud väga konkreetsel viisil, AGA võite lugeda peatükke ka tagantpoolt, kui miski teid eriti huvitab. Näiteks kui soovite teada investeerimisest, alustage sellest. Siiski soovitan soojalt kogu raamatu läbi lugeda selles järjekorras, nagu see esitatud on.

MIKS PEAKSITE MIND KUULAMA?

Hetkel ilmselt olete läbi lugenud raamatu tutvustuse ega tea tegelikult, kes ma olen ja miks mind uskuda. See nõuab vastust küsimusele: „Miks peaksin kuulama just sind?” Mõistan, sest mis annab mulle õiguse rääkida plokiahelast, krüptovääringutest, bitimündist, ICO-st ja seonduvast tehnoloogiast? On väga palju inimesi, kes sel teemal räägivad ja miks peaksite kõigist neist uskuma just mind? Õigustatud küsimus. Räägin pisut endast ja sellest, kuidas sattusin krüptovääringute maailma.

Pärast seda, kui olin kuus aastat meditsiini õppinud, Austrias, lõpetasin ülikooli ja alustasin traumakirurgina residentuuris. Enne seda olin olnud peaaegu kümme aastat üks kümnest maailma parimast profi-lohesurfajast. Äkki leidsin end aheldatuna haiglasse sajaks tunniks nädalas ja see ei olnud elu, mida olin endale ette kujutanud, eriti pärast aastaid sportlasena mööda maailma rändamist. Seega otsustasin 2012. aastal lõpetada arstitöö ning kombineerides oma teadmisi sportlasekarjäärist ja arstiõpingutest, pakkusin teenusena nõustamistreeninguid ja isikliku arengu programme. Kolisin Hong Kongi, et õppida pisut äri, finantsmajandust ja turundust, millest mul tol hetkel õieti teadmisi ei olnud. Olen alati eelistanud praktilist kogemust traditsioonilisele kooliharidusele, seega näis selline otsus vägagi mõistlik. Püüd saada jalga ukse vahele ida ja lääne vahele jäävas linnas tähendas mitut rasket aastat, kuid õpetas mulle palju äraütlemisest, avalikust esinemisest ja muidugi rahast.

2014. aastal tundsin, et sellest sai küllalt, otsustasin lahkuda Hong Kongist ja hakkasin taas rändama, samas jätkates enesearengu koolitustega. Täiesti juhuslikult kohtusin Tobyga, kes on samuti austerlane, ja Pauliga Bangkokis lendudevahelise ümberistumise ajal. Me leidsime hoobilt ühise keele ja eriti

huvitas meid kõiki üks teema – krüptovääringud. Olin kuulnud Bitcoinist 2011. aastal ühelt oma patsiendilt, kuid polnud sellele siiani erilist tähelepanu pööranud. Meenutades, et bitimündi väärtus aastal 2011 oli umbes 1\$, olin jahmunud kuuldes, et nüüd maksab see juba 1000\$. Minu esimene mõte oli: “Kui ma oleksin 2011. aastal investeerinud tuhat dollarit, oleks mul kolme aasta pärast olnud miljon dollarit.” 2011. aastal pidasin seda petuskeemiks, kuid pärast meie vestlust tärkas mul asja vastu suur huvi. Kohtumise järel hankisin kõikvõimalikku kättesaadavat infot plokiahela, krüptovääringute ja Bitcoiniga kohta. Sellest polnud kerge aru saada, ometigi oli see lihtsam kui mõni meditsiiniteema, mida pidin mõned aastad tagasi õppima. Raskeim asi selle juures oli: millest alustada. Mil iganes inimesed küsivad minult, kas ma ei kahetse, et ei tööta arstina pärast pikki aastaid õpinguid, siis vastus on ei. See ei olnud raisatud aeg, pigem panin sellega aluse, et mõista tehnoloogilist segapundart krüptomaailmas.

Pidasime Toby ja Pauliga omavahel sidet. Järgnevate kuude jooksul arutasime mitmesuguseid huvitavaid ideid, kuid kõige enam rääkisime sellest, kuidas tuua virtuaalraha massidesse. Mais 2015 korraldas DBS, üks Singapuri suurimatest pankadest plokiahela häkatoni. Tegelikult tähendas see nädalavahetuse pikkust üritust, kus palju meeskondi püüdsid veenda investeerijaid oma projekti edukuses. Otsustasin Pauli ja Tobyga ühineda, eesmärgiks võita 15 000\$ auhinnaraha. Võite vaadata YouTube’is videot sellest ajast, kuidas valmistusime, otsige sealt: „Julian Hosp hackathon Singapore”.

Meil läks hästi ja võitsime. 11. juunil 2015 asutati Singapuris OnePay/OneBit. See on ettevõtte, mille algne eesmärk oli teha Bitcoin ülemaailmselt kasutatavaks, sidudes selle deebetkaardiga, mida on võimalik kasutada nii võrgus kui võrguta. Toby ja Paul otsustasid jääda Singapuri, kuid mul olid veel mõned siduvad lepingud klientidega ja olin kohal ainult osajaliselt. Kõige kõrval hakkasin tegema videoid plokiahelast ja Bitcoinist, aga ma ei olnud veel täielikult veendunud uue kontseptsiooni edus, eriti pärast seda, kui Bitcoinil oli suur langus 2014. ja 2015. aastal, pärast vahetusplatvormi MtGox häkkimist. Kui otsite „Julian Hosp Bitcoin and blockchain – this is why you should care”, leiate ühe mu esimestest videotest üldse ning märkate ebakindlust mõningates selgitustes.

Esimese välisinvesteeringu teenis OnePay/OneBit 2016. aastal ja ka PayPal hakkas toetama ettevõtte kasvu. See oli hetk, kui otsustasin pühenduda täisajaga. Me nimetasime ettevõtte ümber TenX-iks – nimi, mis oli inspireeritud

sellest, et eesmärgiks polnud mitte kasvada korraga veidi, vaid pigem kümnekordses mastaabis. Tony sai tehniliseks direktoriks, Paul tootejuhiks. Minust sai ettevõtte president, kuigi pean ennast pigem peavisionääriks. Sellest ajast olen veendunud, et need uued ideed jäävad püsima ja teadsin, et avalikkuse harimine ja koolitamine on hädavajalik. Niisiis alustasin YouTube'i kanaliga (www.youtube.com/tenxwallet), Facebooki grupiga (www.facebook.com/groups/cryptofit) ja saksakeelse taskuhäälisinguga (*podcast*) (<http://kryptoshow.libsyn.com>), millest kõigist on saanud ühed maailma suurimad.

Minu isiklik missioon on aidata inimestel aru saada, mis on plokiahel ja krüptovääringud ja kuidas need toimivad, et vähemalt miljard inimest üle kogu maailma teaks aastaks 2025 asjast minu abil või teisel viisil.

Ma tean, et kõlab päris hullumeelse missiooni ja visioonina, aga selles asjas olen ma tõesti kirglik. Nii sündis bränd ja teemaviide #CRYPTOFIT – krüptovorm, viidates eesmärgile treenida kõiki krüptovääringute teemalistes oskustes. Tänapäevase seisuga olen plokiahela ja finantstehnoloogia võimaluste teemadel mitmesaja ajakirjaartikli kaasautor. Olen kohtunud seaduseandjate, keskpankade ja tippfinantsametnikega üle kogu maailma ja Influencive viitas mulle kui tipp-eksperdile, keda 2017. aastal jälgida (<https://www.influencive.com/top-blockchain-cryptocurrency-experts-follow-2017>). Olin kaasautoriks COMIT-i (www.comit.network) valgele raamatule. COMIT on detsentraliseeritud võrgustik, mis ühendab kõiki plokiahelaid täpselt nagu internet ühendab intranette.

TenX jätkas kasvamist eksponentsiaalselt, seega otsustasime 2017. a korraldada plokiahela süsteemis vääringut väljendavate tõendite (ingl k *token*) müügi, millega ettevõtte teenis ligi 80 miljonit dollarit, et toetada meie ideed teha ükskõik milline krüptovääring kasutatavaks deebetkaardiga. Selle raamatu kirjutamise ajal aastal 2017 on TenX väärtus üle poole miljardi dollari. On põnev jälgida, mis juhtub edasi ja mitte ainult TenXis, vaid kogu plokiahela ökosüsteemis.

Niisiis, siit raamatust leiad selle, mida ei leia kuskilt mujalt:

- Mõned krüpto-ökosüsteemi „koolitajad“ EI OLE tegelikult süsteemis sees, nad lihtsalt kirjeldavad seda väljastpoolt. On väga suur erinevus, kas info allikas on praktilise krüptovääringute kogemusega või keegi, kes üksnes kordab loetut. Just sellepärast on mulle väga oluline mitte ainult kirjutada sel teemal raamat, aga ka tegelikult üles ehitada edukas ettevõtte, mis annab mulle hoopis uue vaatenurga.

- Mõned inimesed väidavad end olevat krüptovääringute eksperdid, et saavutada järgijate abil oma varjatud eesmärgid. Teadmiste puudumine võimaldab petuskeemide abil inimesi ära kasutada. Olen pühendunud inimeste harimisele kõige läbipaistvamal moel, lähenen teemale hoopis teisest vaatenurgast. Loomulikult meeldiks mulle, kui inimesed kasutaksid minu ettevõtte tooteid ja teenuseid, kuid peamine eesmärk on tuua see põnev ökosüsteem üle maailma miljardile inimesele lähemale.
- Paljud isehakanud arvamuslimidrid on kinni kindlas teemas ega suuda mõelda kastist väljapoole. Nad keskenduvad ühele krüptovääringule või projektile. See raamat annab laiemat pildi detsentraliseeritud süsteemist. Mida see tähendab, saate peagi aru. Ma ei pea ennast fanaatikuks, püüdes teid veenda ostma üht või teist münti või *token*'it. Tahan, et saaksite selgeks ökosüsteemi tervikuna, ja näidata, kuidas tsentraliseerimine ja detsentraliseerimise võivad koos eksisteerida ja eksisteerivadki.
- Esimestel kasutajatel oli sageli väga tugev tehniline taust. Pärast tihti tähendab see seda, et nende selgitused on segadusse ajavad ja algajatele liiga keerulised. Mul on pigem teaduslik taust, mis võimaldab mul selgitada keerulisi asju lihtsate terminitega, samas kõik oluline on ikkagi kaetud. Minu arvates peitub lihtsuses ka edu saladus.

lihtne

keeruline

Joonis 1

Eelnevat arvesse võttes on mul hea meel, et olete selle raamatu kätte võtnud. Kui olete raamatu läbi lugenud, olete tõesti heas krüptovormis (#CRYPTOFIT). Kui soovite enam teada minu elust, vaadake veebilehte www.julianhosp.com. Kui tahate lugeda minu elust enne krüptovääringuid, otsige Amazonist raamat „25 Stories I Would Tell My Younger Self” („25 lugu, mida räägiksin oma nooremale minale”). See raamat sai bestselleriks 2015. aastal, kuna on lihtsalt loetav ja sisaldab nii lõbusaid lugusid kui ka

väärtuslikke õppetunde. Kui soovite jälgida, mida teeme TenX-is, minge lehele www.tenx.tech.

Uuenduste jälgimiseks järgige mind sotsiaalmeedias – mulle meeldiks teiega ühendust pidada siin:

www.facebook.com/julianhosp (teate isegi... Facebook ;-)
www.facebook.com/tenxwallet (mis toimub TenX-is),
www.twitter.com/julianhosp (regulaarsed sissekanded),
www.linkedin.com/ln/julianhosp (palju temaatilisi postitusi),
www.youtube.com/julianhosp (iganädalane video saksa keeles),
www.youtube.com/tenxwallet (iganädalased videod inglise keeles),
www.instagram.com/julianhosp (isiklikud pildid) ja
www.julianhosp.com/podcast (saksa *podcast* Kryptoshow).

Meil on suurepärase kogukond, millega peaksite kindlasti ühinema, kui soovite olla sarnaselt mõtlevate inimeste seas. Pidage meeles, ligiduses peitub jõud.

Saksakeelne Facebooki grupp küsimuste ja vastuste jaoks: www.facebook.com/groups/kryptoganzeinfach

Ingliskeelne Facebooki grupp küsimuste ja vastuste jaoks: www.facebook.com/groups/cryptofit

Saksa- ja ingliskeelne TenX vestlusfoorum: <http://chat.tenx.tech>

VIHJE

Enne, kui alustame: kas olete alla laadinud 20-leheküljelise töövihiku koos kokkuvõrtega? Vajate seda pärast iga peatükki oma teadmiste süvendamiseks läbitud teemal. Selle saate alla laadida siit: www.cryptofit.community/workbook

Aitab minust, alustame, et treenida teid vormi – #CRYPTOFIT :-)